

СЕЉАК

ЛИСТ ЗА ПРЕПОРОД СЕЛА

Правда држи земљу и градове, а неправда темеље обара.

Год. I — Број 11.
МАЛО ЦРНИЋЕ п. Пожаревац
15 априла 1935 год.

Издаје и сарађује: КЛУБ МЛАДИХ ЉУДИ СА БЕЛА

Власник и уредник: СВЕТОМИР С. МИЛАДИНОВИЋ, земљорад.

ИЗЛАЗИ:
сваког 1 и 15 у месецу
ПРЕТПЛАТА:
за годину 20 дин., за пола год. 12 дин.

СЕЉАЧКИ СТАЛЕЖ

Сељаци су до сада трчали за сваким. Када је власт зажелела кабинетска господа, сељаци су их подржавали, дали им гласове и — ништа. Када су требале да се образују чиновничке владе опет се сељаци позову да подупру, да баце на гомилу своје кулице и — ништа. Када су државну грбачу хтели да пројашу мало банкарима и зеленаши, сељачки народ, познат као велики севаплија, направио им је већину и вратио се за свој плуг.

Једино за себе сељак није радио, за свој сталез.

Није ни покушао да види сељачки парламенат и сељачку владу.

То ни данас не покушава.

Сељак није постојао као сталез. Јер није имао ситалешку свесћ. А она не може да дође без просвећености.

Зато и јесте свакоме правио већину. Зато је и претстављао у политичком и јавном животу само гласачку масу за другога.

Душом и срцем сељак никад и никоме није припадао сем Ошацибини и Краљу у ошудном часу?

Када је помагао господу и дружио се са њом, нико се не потруди да сељак постане: господин — сељак. Учињено је да постоји: господин — адвокат, господин — лекар, господин — професор, господин — учитељ, господин — писар, господин — жандар, господин — наредник, господин пандур. А господин — сељак није могло. А то је било могуће: отворити што више школа и универзитета под најјефтинијим условима за слушаоце. И било би свуде госпоре-сељака.

Зашто смо у немаштини, беди и незадовољству?!

Од вајкада сваки наш домаћин зна да ће његово домаћинство бити удобно а укућани задовољни, ако имовине има довољно за све и трудољубља да се она стекне, умножава и очува.

Али, исто тако добро зна да му сва чељад морају бити сита, јер какав ће он домаћин изгледати ако му сва чељад ради а после, при обеду, једни гледају а други пландују? Он зна да гладовања и незадовољства не може бити ако се имовина правилно обрађује, ако сви укућани по својој снази учествују у раду, ако се плодови тога рада праведно деле, искоришћују и подједнако уживају.

Он зна да ће његова марва напредовати ако се брине о њој и негује је. Сигуран је да ће му краве давати доста и добра млека ако се брижљиво стара о њиховој храни и здрављу. Зато ће им спремити добре стаје и добре ливаде.

А ако му на домаћинству не иду послови како

Али, то није ишло у рачун кликама Сељак не зна за себе. И не сања да он постоји, да је он див на чијим плећима стоји држава. Да је горосиас, у чијој сенци далеко доле пландују они малишани што њиме управљају, док он ради на припеци за себе и њих. „Ум царује, а снага кладе ваља“.

Ближи се његов дан. Усправиће се у пуној дивовској снази. Протрљаће очи. Мануће преко чела руком. Родиће се његово сунце на видику. Осетиће светлост.

У снагу ући ће ум. Сазнаће.

Уместо окова видеће танке узице од којих се само плашио.

Уместо страшних господара видеће испод себе, око својих ногу, патуљке престрављене у страху од освете.

Осменуће се пун доброте, коју рађају удружени ум и снага. Покидаће кончиће и сагнути се да покупи патуљке у своје наручје.

Као родитељ, као хранитељ и бранитељ, као домаћин осетиће се тад сељак први пут.

И свестан своје моћи и снаге бринуће се сељак првипут за себе и своју децу међу којом је било и добре и рђаве.

У овај положај довешће га само висока сталешка свест.

Сељаче, диве, горосиасе, сазнај за себе као једно. Пробуди своју ситалешку снагу и створи ситалешку државу. Ти ћеш шек у њој бити домаћин.

треба особито ако му укућани негодују прави домаћин никад не криви другога но себе. Јер кад је он будан и mudar, вичан и способан, прзициљив и хишар, пошћен и праведан, не може бити незадовољства. Пошћене и праведности, мудрости и брижљивости домаћинова засићују срца и душе укућана, а онда нема ни ропшања, ни безнадежности. Какав поремећај у раду тада је пролазна промена, која се са шалом савлађује.

Негодовање укућана је најтежа осуда домаћинова рада и управљања и он ако је сачувао морал уступа управу домаћинства млађем.

Укућани га уклоне и реч му више никада не уважавају. Он постаје сувишна ствар у домаћинству док не умре.

* *

Југославија, то наше велико домаћинство, дивна је и богата земља Препуна је и красота и свих дарова потребних да један велики народ живи срећним и часним животом. Има великих и корисних река, красних језера, своје море, високих гора, великих и

раскошних шума, плодних долина, пребогатих равница, предела који рађају две жетве у години.

У овој земљи рађа: пшеница, јечам, овас, раж, просо, кукуруз и друге врсте људске хране најбоље квалитетна на свију.

Све врсте сировине хране: детелина, траве репице и др. др.

Гаји одлична стока: говеда, коњи, овце, козе, свиње, живина и остале ситне домаће животиње.

Производи сировине производе свијскога угледа: сиреви, качкавал, масло, путер, маст, и др. др.

Изврсно успева индустријско биље: лан, конопља, сунцокрет, хмељ, ељада, дуван, бадем, опијум, памук, сусам, анасон, шећерна репа, маслина и др.

Земља даје обилато, првокласно и сваковрсно воће: јабуке, шљиве, орахе, крушке и др. др. којима задивљујемо. свет.

И јужно воће: смокве лимуне, поморанџе, нарове и др.

Ненадмашни услови за виноградарство, воћарство, повртарство, цвећарство.

Савршени услови за пчеларство: то сиротињско газдарство.

Украшена и богата шумама за цео свиј.

Пребогата рудним благом: злата, сребра, гвожђа, бакра, угља, олова, цинка, нафта, соли, сумпора, живе и најбољих лековитих вода и бања у које се стиче цео свет.

Ово богатство, ова рај-земља насељена је народом, који је вредан и радан као пчела и мрав; који је крошак и миран; који је шћедљив и најскромнијих прохтева.

Данас је тај народ у овој и оваквој земљи: и го и бос, и гладан и жедан, презадужен и неупослен, непросвећен, уназађен, једном речју: сиромашан, бедан и незадовољан.

Зашто смо у беди и сиротињи? Ако има оправдања онда зашто смо незадовољни?

Зашто народне воденице даноноћно мељу и народ доноси и сипа у воденичка решета, а брашна нема?

Зашто земљорадник нема хасне од производа без кога нико не може?

Зашто је радник без посла и без средстава за живот, а богатство земље спада парлог?

Зашто су нам занатлије закључале радионице и одали се пандурској служби, а земљорадник и народ обрађује земљу примитивно, одева се и живи примитивно?

Зашто су трговина и промет добара замрли.

Зашто се у оваквој земљи живи и ради без живота и без плодова?

Као да рад на поправљању овога стања није најсветија дужност и највиши закон?

За решење здравствене беде народа

На годишњој скупштини Југословенског друштва за чување народног здравља, одржаној месеца марта ове године у Мостару под председништвом др. Сиве З. Иванића, директора Централног хигијенског завода и неуморног здравственог, просветног и културног радника у нашем народу, изнађене су

и предложене неколике мере за поправку здравственог стања нашег народа, нарочито наших села.

Те мере су:

1. Да се појединоста милиона становника Југославије сиварају са улогом од по један динар годишње Здравствени народни фонд од петнајест милиона динара да се и од државних прихода додаје још толико годишње па се са сумом од 30 милиона могу поставити 900 лекара у најпотребнијим местима, рачунајући по 3.000 дин. месечно приближно сваком лекару.

Овај фонд убирале би Пореске власти. Претставници појединих сеоских општина с јесени доносе онолико динара колико имају становника у своме месту. За пуке сиромаше, који не могу за ову сврху ни динара да приложе, плаћају богатији грађани тога места.

На овај начин добиће 900 најсиромашнијих сеоских општина своје лекаре и здравље штога краја мора се за крајко време побољшати.

Да би се, пак, нашао потребан број лекара за ове општине, где ће бити искључена наплата лекарске услуге, донеће надлежно министарство одлуку: да сваки лекар са савршеним сиважом може добити право праксе у нашој земљи шек онда кад буде (слично учитељима) две године провео у служби народа у крају и месту где му министарство одреди.

2) Да се садашњи закон о сузбијању полних болести допуни, јер се у пракси показао као сувише мањкав. При изменама и допунама закона да се узму у обзир мишљења лекара, који су у непосредном додиру са ширим слојевима народа и који имају највише искуства за сузбијање полних болести.

3) У сврху што бржег, бољег и успешнијег рада око подизања здравственог стања у нашем народу скупштина позива сва културна и хумана друштва у земљи на што теснију заједничку сарадњу са Југословен. друштвом за чување народног здравља и здравственим задругама.

Наш лист „Сељак“, који велику пажњу и труд залаже око престављања жалосног здравственог стања наших села и изналажењу мера и лекова за поправку, бележи и ове са молбом тамо где стижу молбе, да ово не осиване мршво слово на папиру, а наш глас и глас, јаук народа, не осиване глас вапијућег и умирућег у пусињи.

Бюрократизам највећи противник прогреса

У селу Ц. после просветно хигијенског течаја одржана хигијенска изложба. По завршеној изложби требало је изложбене предмете пренети до окружног места. Члан одбора позива једног сељака и предлаже му да учини једну жртву, т. ј. да изложбене ствари упаковане у великим сандуцима, пренесе на својим колима наравно бесплатно. Хоћу радо, казао је сељак, упрегао кола и итоварио два огромна колета.

Присевши у град сељак се јавио шефу једне хигијенске установе—где су се ствари требале стоварити—с молбом да одреди неко лице да се сандуци скину. „Зашто нису послали људе отуд, ја их овде немам,—скини како знаш“. Сељак примети да колета товаре и скидају по четири човека и да на истима стоји „не тумбај“.

Повишеним тоном шеф је узвикнуо: „Па нећеш ваљда да ти ја помогнем“. Ражљућен до беснила, сељак је одвратио истим тоном: „Зашто опет да не помогнеш? Зар толику разлику правити између човека и човека?“

После овакве интервенције доведена су са улице четири човека и сандуке скинули.

Итамо се дали су људи на челу ових установка које народ тако издашно плаћа, у служби народа или народ у служби њиховој?

Д. Стојановић

Да се не заборави

Министар финансија Госп. др. *Милан Сивојадиновић* изјавио је у „Политици“ од 1 IV т. год. следеће.

„Прегледајући предлоге бановинских буџета за 1935./36 год. ја сам констатовао.

„Да *дажбине* које су бановине до сада убирале за покриве својих расхода, па и оне које су биле предвиђене у пројектованим буџетима за наредну годину нису много у складу са жељама краљ. владе о *расишећењу народа и о правичној подели фискалних терета. Сивоје приреза* које су бановине ударале на основни порез биле су *превисоке*. Безброј *шакса* како административних тако и оних које су имале карактер *правих пореза* *наплаћиване су од стране бановина често пута без икаквих основа: правно и логично.*

„Бановинском *широарином опшеређивани* су не само *предмети пошироше*, већ су *терећене и сировине за прераду* терећена је *производње покрећне снаге* у производњи. Једном речју: *фискал и сивоје бановина* знатним делом својим до сада је *смећао привредној делатности народа и кочио промет добара.*

„Поред питања *приреза*, коју важњу скренуле су на себе и *мнобројне бановинске шаксе*. У неким бановинама ту се *ошшло сувише далеко*. *Прошло се преко свих обзира, који се морају имати у посматрању граница између права државе и права самоуправних тела у погледу јавних дажбина* Поједине бановине просто су *преписале највећи део тарифских бројева држав. таксног закона и утврђујући сопствене стопе створиле су нове шаксене изворе бановинских буџета* Тако су *настале двоструке шаксе: државне и бановинске*. Чак и онде где је државна такса имала чисти карактер накнада за *чињење услуга појединцима узимана је и бановинска такса, мада при решењу додичног предмета бановински органи нису имали никаквог удела*. Поред државних такса *прометној значаја наплаћивале су и бановине свој део без обзира сме ли се то чинити или не, и да ли те таксе промет може да поднесе без штете или не*. И т. д.“

Г. Министар је ово утврдио, а народ је ово одавно и осетио и утврдио.

Ова изјава г. Министра чини нам се да личи на страшну осуду са високог места.

Народ, после овога, треба с правом да пита.

1) *Да ли ће икад бити дозвољено да се сазна ко је крив за овакав рад и дали ће кривци, који су народу резали и наплаћивали „превисоке порезе“, безбројне шаксе без икаквог основа: правног и логичног, „двоструке и без обзира да ли су имали удела у раду и да ли ће шаксе промет може да поднесе“ —искусити што сем пензија?*

П.

„С Е Љ А К“ је ставио тешку али неопходну дужност и гесло: „Да су сељаци жива сила и убојна снага када су просвећени и удружени“

Шта су финансије

„Последњих година много су писали стручни људи о финансијама и финансијској политици прошлог, садашњег и будућег. Али, због њихове високе учености која се састоји у мноштву туђих речи, ми сељаци никако да разумемо. *Осећамо само да се што од нас узима, треба, гули, а оно жуљи, глође, боли, суши нас, одузима нам ваздух и полако уништава.*

Сви на то одговарају и веле: *финансија и њена политика.*

Сељаци је не виде, али добро осећају, па су почели *почешће да помину име тога модерног јарма и да покушавају да замисле његово учевно лице.*

Тако пре неки дан *искупила се увече једна група задругара пред својом задругом у нашем месту, па реч по реч, поче се и о финансијама, једни веле да је то амбар са много руна. Други опет — врећа без дна.*

Док ће ти на то наш чича Радојко:

— *Море, људи, не будалите. Зна те ли шта су финансије, шта финансијска ујурма, а шта ма, ситни народ?*

— *То ви је ко неки велики извор добре воде, који се строго чува само од неколико људи. Они ти се на тој „стражи“ доживотно мењају и чувају га.*

— *Тај извор, то врело — рекни га како оћеш — прави једну велику реку. А наши учевњаци су мало доле подаље од извора уградили два крака од те реке, ка две јаруге. Једна дубља а једна плића. У дубљу јаругу пустили *крпну* рибу и метнули семе за ту сорту, а у плићу јаругу пустили *ситну* рибу. А онде где се та река предваја уградили уставу да могу кад год желе да пресишу из рукава у рукав.*

— *За ситну рибу треба мало воде зато је у плићаку, а за *крпну* рибу треба много воде и за то је у дубини.*

— *А ситна риба на оном плићаку пати се ка луда.*

Још чича Радојко и не доврши што науми, а остали сељаци *заграјаше да то нема везе, јер то нису финансије и где му је народ, па кредити и т. д.*

А чича Радојко настави.

— *Ма људи. Па та ситна риба то сте, бре, ви. А та плитка вода бре, то ви је финансија. А ви ка многа риба у малој води бре, зевате, давите се, јер онај тамо мајстор пустио уставу високо па само по мало цури воде у ову нашу јаругу. Све оде у ону за *крпне* рибе.*

А решење — *заграјаше сви слушаоци на ча Радојка.*

Он само *пљуцну, насмеши се па рече: развалте, бре, брану.*

Лепо нас учиш — *одврати му један младић. — Да развалимо брану па да отуд јурну на нас *крпне* рибе те да нас још и прогутају. Или, ако *крпне* рибе баш и не јурну на ситне превариће се која ситна да уђе у ону дубљу јаругу па ће право мечки на рупу.*

— *Ни браге те родо, рече чича Радојко. *Крупне* рибе су много нагојене. Неће моћи ни да мрдну из легала. Оне мало такше уплашиће јата ситних риба. А за то време испразниће се она дубока јаруга те ће она постати плићак по коме *крпне* неће моћи ни да мрдну, а немоћи да не гутау.*

Прс.

Мудрост у природи

— *причица* —

Сав *омршавео, изгладнео, изнемогао стари лисац се тешко извукао из јазбине у којој је дуго боловао. Стајао је на излазу, гледао жудно свуда око себе и изнад себе и осетио да воли живот. То је осећао и у мрачној, загушљивој јазбини на трулом лишћу гладан и жедан. То му је давало снаге да савлађује невољу и бољку. То га сад води новоме животу.*

Још му је једна *невоља: кости га боле од патње, а кожа му бриди од залежених бува и гади што га сисаху и разједаху док беше немоћан.*

Лагано сиђе на један *пролазак. Удахну дубоко чисти слободан планински ваздух и поче размишљати о леку: за кости и трбух — добар залагај, шира јазбина, сувља и мекша постеља; за кожу знам мелем.*

Али, *које почети право?*

Ако *почнем бригом за кости, за трбух, наћи ћу масне хране, угојићу се па ћу заборавити да поред себе гојим и сву гамад на мојој кожи; нећу их осећати на себи, па ћу*

чим легнем у нову јазбину, у чисту, меку постељу и њу загадити, те ће опет доћи ово што и сада.

Зато одлучи: не, гладоваћу још мало, али прво кожу очистити, истребити се, па чист почети нов живот.

Леже и на припеци сунца поче шкљоцати чељустима пуним оштрих и јаких зуба.

Но, намах прекиде посао. Устаде и пође низа страну мрзовољан. Увидео је да је то узалудан труд. Много је сисаваца, много гада, а мало зуба. Треба на свакога по два као чекић и наковањ да би им се затро сој.

Силази и мисли. Кад угледа реку он се осмехну и покаса. Код обале опет удахну ваздуха, напи се мало воде, усправи се на стражње ноге умочи прво врхове прстију и репа и поче полако, полако залазити у реку да му се вода педа неосетно, мало по мало уз тело. Космати реп је спустио низ ноге.

Осетивши воду, буве и гамад са прстију врха репа узбунише се и почеше да се евакуишу уз бутине, уз реп.

Стари лисац се смешкао и стрпљиво залазио у дубину реке лагано, лагано, све дубље и дубље. Сати су пролазили. Буве и остали паразити беже навише. Кад му је вода била за ушима морао је затворити очи, јер му је глава личила на огромно клупче узнемирене бројне гамади. Сад је био пажљивији и стрпљивији. Њушку је високо уздигао и тонуо лагано, обазриво. Вода му покрива очи... Губица личи на клупче шаренкастог предива на кочићу... Још мало, мало и хоп... зарони стари, мудри и изађе на другу обалу, оставивши на површини реке велико клупче нежељеног друштва које му је сисало крв, да плови док не потоне за навек.

Р.

Циљеви Народне Одбране

Под горњим насловом познати јавни раденик, г. *Богић* издао је недавно једну брошуру у којој је на један искрен и убедљив начин подвукао потребу чисте националне политике као и оштру критику данашње духовне и моралне пометености.

У пет заглавља те своје брошуре је изнео и данашњи програм рада Народне Одбране, заснован на њеним најновијим правилима, дајући преимућство моралном престижу као главној основи друштвене заједнице.

Јасним и убедљивим стилем, умесним и строгим примедбама, позивајући се увек на примере из прошлости, писац је са мало речи али врло убедљиво и живо изнео историјат Народне Одбране и њен благотворни патриотски утицај на словенски живаљ у бившој Аустријској Царевини.

У борби коју Народна Одбрана води за истину и противу корупције; у времену када се лаж и неодговорност надмећу, писац у име духовног препорођаја а у интересу Нације и Отаџбине налаже: Да истакнемо надмоћност карактера и интелигенције и да друштву повратимо праве ауторитете и праву истину. — Под геслом последњих речи Војводе Степе, „Полазите напред“ да „објавимо рат свима корупционацима: фалсификаторима, свима оним штетним елементима, блефовима, лажима и пороцима, који трују наше друштво и слабе националну свест народа.“

Народна Одбрана извршила је најсветију дужност још 1908 год. тачне приликом анексије Босне и Херцеговине када се на њеном познатом прогласу могло читати: Отаџбина је у опасности! — Аустријска влада је у ултиматуму од 23 јула 1914 год. изричито тражила да се Народна Одбрана растури, а њена имовина и архива конфискују. Сам тај факат служи као најбољи доказ какву је опасност Народна Одбрана претстављала за Аустроугарску, тог највећег угњетача Словена.

Патриотски рад Народне Одбране уродио је плодом. Њени национални апостоли и идеолози умирали су са песмом на устима: Слободо, мила драга хој! За тебе даћу и живот свој!

Такав национализам створио је државу, раскидао ланце ропства и тежио слободи и независности. Али све то било је у прошлости, не давној већ блиској, која је имала омладину увек готову да се жртвује за народне идеале.

Међутим данас: „Разни никогојевићи, златни скоројевићи, дошљаци и сумњиви туђинци, који сматрају да им је све допштено, по све дневно заузимају нове и нове положаје у на-

шем друштву, потискујући безобзирно наше „расне доморотце, родољубе и коленовиће.“

Овакви људи изменише наше друштво и природно што г. *Богић* тражи: „хитну моралну реформу.“ Он жели да се противу свих по народ и државу штетних елемената одлучно устане, да се поведе борба, па вели:

„Та борба јесте у ствари права служба истинским националним идеалима, права служба отаџбини—права идеологија Народне Одбране.“

Нарочито је важно што Народна Одбрана најодлучније устаје противу свих неваљалства и корупције. „Завладала је нечувена лакомисленост у моралном схватању одговорних чинилаца; појавила се огромна похлепност појединаца за лаким богаћењем, за спекулацијама и искоришћавањем државне власти и државне касе. „Очекује се“ стварање легалне могућности за испитивање читавог низа афера и богаства створених за ноћ; појава која разорно дејствује на морал и свест здравих народних маса.“

Писац наводи и изјаву коју је у смислу прогона корупције дао и сам председник Народне Одбране г. Илија Ж. Трифуновић — Бирчанин, казавши да та борба има да обухвати легалну борбу противу свих група, котерија и појединих личности, које било свесно било несвесно, посредно или непосредно, подривају темеље наше државе, сметају њену брзу консолидацију и срамоте нашу херојску нацију.“

Ову малу брошуру треба да прочита сваки без разлике пола и положаја. Г. *Богић* нарочито апелује на нашу омладину па вели: мада послератно доба њој није дало лепих примера и неиспитујући за сада ко је за то крив, ми осећамо да је наша омладина сачувала своје расне одлике, видимо да је орна за трновите стазе, у пркос свима тежњама које иду за тим, да се од ње створе слабићи, које би ово земаљска блага имала да разнеже и упропасте.

Своју тако корисну књижицу г. *Богић* завршава познатим Његошевим стиховима:

„Не пушта се да зло побиди,
„Нове нужде рађу нове силе,
„Дејствија напрежу духове,
„Степњенија сламају громове.“

Ова књига која се може доbitи код писца г. Богомира А. *Богића*, адвоката, Палмотићева ул. бр. 8 Београд, по цени од 5 дина. са поштарином, заслужује нашу најтоплију препоруку, јер претставља искрену, поштену и одлучну јавну реч, која се у данашњем времену не чује баш тако често. Можемо без претеривања рећи, да ова књижица г. *Богића* треба да буде права народна читанка — путоказ којим морамо поћи у обнову и препород нашег друштвеног живота, у борбу за истином и социјалном правдом.

Зато не треба да буде у нашој земљи ниједног града, ниједне варошице и ниједног села у коме не би постојао пододбор Народне Одбране. Сви опробани национални борци и радници треба да узму иницијативу за ширење ове организације, а Народна Одбрана, верујемо, да ће у сваком тренутку бити тамо где јој је место, где јој само народни интереси налажу.

Одговор

Наш пријатељ Св. Н. из Липнице гружанске написао нам је писмо у коме поред осталог вели:

„... Кад сам прочитао у пр. броју „СЕЉАКА“ чланак „Устај... прени се...“ осетио сам стид и горчину. Јер сам и ја био на једном збору који је у свему личио на Ваш опис: и зеленашка банка, и велможа говори са балкона своје банке, а гомили раје погнуте главе као сапето робље.

„И право велите да је страшно, да је очајно, да је за осуду. Ух, стид ме је: и ја сам био ту... Но, јавите ми да ли се то односи на нас Крајујевчанине...“

Одговор: Односи се на сва места и све људе. А циљ нам је био да се постигне они, у којих није замро стид. Да се врате заблудели. Да се усправе пресамићене. Да мисле на своју слободу капети и оковани.

Сељак.

Претплаћујте се на лист „СЕЉАК“